

1.

Kiáltvány

Amerika szabad népéhez.

Kossuth az Északamerikai Államszövetség népeihez intézett világhíres kiáltványát 1850 március 27-én, *Brussában* szövegezte és küldte el *Ujházy Lászlónak New-Budára*. A kiáltványt *Ujházy* fordította németre, németből angolra *dr Tochmann* lengyel származású washingtoni ügyvéd, *Jagelló Apollónia* alias *Sarah Schuster* férje. A fordítás különböző okok miatt egyre késett s csak 1851 október közepén jelenhetett meg először a washingtoni „*Union*”-ban és a „*National Era*”-ban. *Tochmann* a következő levél kíséretében juttatta el a lapok szerkesztőseihez:

„Washington D. C. okt. 17. 1851. Uram! Múlt február havában *Ujházy L. úr*, ki nemrég érkezett hozzánk Magyarországból – *Kossuth Lajos* magyar kormányzónak egy az *Egyesült Államok népéhez* címzett kiáltványát azon kérelemmel küldötte meg nekem, közöljem azt a lapokban, az eredetét pedig, mely *magyar* nyelven van fogalmazva, a *Congressus* valamelyik levéltárában deponáljam. Midőn e történeti becsű okmány kezemhez jött, *Kossuth* felszabadítása a török örízet alól éppen élénk diplomatai alkudozás tárgyát képezte. Ez bírt rá, hogy több kiváló s magasan álló oly polgár elé, kikről tudtam, hogy a magyar ügy vezérének hü és meleg barátai, terjesszem a dolgot s miután ők is úgy vélekedtek, mint én, hogy t. i. a fontos okirat rögtön történendő közrebocsajtása káros behatással lehetne a fentjelzett tárgyalások menetére, siettem *Ujházy* urat e felfogásról tudósítani, ő aztán felhatalmazott az érdekes okmányt mindaddig magamnál tarthatni, míg habozás nélkül sajtó alá adhatom. Ez idő most elérkezett. A nagy magyar főnök jelenleg már a csillagos és csíkos lobogó pártfogása alatt állván, szabadon közelít vendégszerető partjainkhoz s így semmi ok többé arra, hogy nagyszerű védírata továbbra is zár alatt maradjon őszintén kifejtve az indokokat, melyek miatt az Egyesült Államoknak népéhez szóló felhívást előbb közölni nem látszott tanácsosnak, szabadjon most tisztelettel kérem, hogy azt a lapjában mielőbb világ elé bocsájtani szíveskedjék. Az eredeti példány nálam van és marad a *Congressus* legközelebbi üléséig, amidőn aztán a *nép képviselőinek* ülő tisztelettel kézbesíttetni fog. Maradok kitűnő tisztelettel hü polgártársa és szolgálója *G. Tochmann*.”

A „*New York Herald*” október 20-án közölte *Kossuth* kiáltványát s azt egy *modern Iliáshoz* hasonlította. A kiáltvány hatalmas közvéleményt teremtett *Kossuth* mellett s teljes mértékben ellensúlyozta azt a sajtóagitációt, melyet *Hülsemann* washingtoni osztrák követ, *Szemere Bertalan* és *Bangya János* Párizsból és Londonból Amerikában kifejtett.

A Kiáltvány magyar nyelven *most lát először napvilágot*. Ugyan *Áldor Imre* „Vázlatok a magyar emigráció életéből” Pesten, 1870-ben megjelent könyvében, tömérdek kihagyással, közli a Kiáltványt, de ebből alig lehet következtetni az eredeti magyar szövegről készült s itt közölt másolat valódi értelmére, ő maga, említett munkájában, megjegyzi (69. l.): „Az emlékirat *eredetije* megszerезhetetlen lévén, így természetesen csak az angol szöveg fordítását kapják t. olvasóink.” A több nyelvre való át- és visszafordítás, valamint kihagyások következtében az ott közölt szöveg valóban nem emlékeztet egy „modern Iliásra”.

Az Éjszak-Amerikai Egyesült Statusok szabad népéhez!

Két évvel ezelőtt az isteni gondviselés nekem, igénytelen egyszerű polgárnak, kezembe adta az Ausztriai-ház sorsa feletti határozatot.

Ha vagy nagyravágyást ismered, vagy oly határtalan gonoszinak hihettem volna e hitszegő háznak tagjait, mint aminőnek később tapasztalok, intésemre szétporlottak volna e dynastia trónjának korhadt oszlopai, s ők maguk a koronás hitszegők hontalanul bujdosnának idegen földön, nem hordva magukkal egyebet, mint az önbűneik által elvesztett hatalom emlékezetét.

De én, bár sokat szenvedett nemzetem tökéletes szabadsága keblem egyedüli óhajtása volt, nem engedem át magam a kedvező körülmények ingerlésének; s kívánataimat azon szerény fokra süllyesztve, mely a históriailag kifejtett európai viszonyok között hazám számára rendeltnek látszott, szeretett honom tökéletes függetlensége helyett a király ellenében mégcsak új jogot sem, hanem csak e három dolgot kívántam:

1ször. Hogy hazámnak elidegeníthetlen ezredéves jogai, önállása és alkotmánya, felelős nemzeti kormány felállítása által biztosíttassanak.

2szor. Hogy hazám minden lakosa, szabad legyen; s nyelv- és valláskülönbőség nélkül egyenlő a törvény előtt, egyenlő jogokban, egyenlő aránylagos kötelességekben.

3szor. Hogy az ausztriai birodalom népei, kik ugyanazt s ugyanazon örökösödési renddel ismerék császárnak, kit mi magyarok királynak ismerünk, az új idők új formái szerint visszanyerjék jogtalanul elrablott hajdani alkotmányos életüket.

Az első kívánság semmi új jogszerzeményt nem foglalt magában, hanem csak új biztosítékot. Az alkútkötések, melyeken őseink a Habsburg-ház királyi hatalmát szabad akaratból fel-emelték, hazánk önállásának s alkotmányának épségben tartását feltétlenül köték a választáshoz. Ez önállás és az alkotmány élő lörvény volt. A Habsburg-házból három század folytán 12 király |sküdütt meg, midőn trónusra lépett, az örökkévaló Istenre, hogy |at megtartja; de mind a tizenkettőnek élete nem volt egyéb, fáhrt egy átkos folytonos hitszegés, mit nem tudott megkéri élni a hűség, minél nagyobb soha nép fejedelméhez nem mutatott,

nem tudták megengesztelni végtelen áldozatok, melyeknek nemzeti boldogságunk gyakran martalékául esett s mi, szegény magyarok, ezerszer megcsalatra, ezerszer újra bízunk a király szavaiban s míg békében hatalmát hűségünkből mérité, veszélyben karjaink dönthetetlen segélyére támaszkodott, míg más nemzetek egész erejüket belboldogságuk gyarapítására fordíthatták, nekünk jutalmul három századon át azon sors jutott, hogy a szentírás őrjei gyanánt, örökké résen álljunk saját királyaink irányában, nehogy hitszegé kezeikkel széttépjék országos lételünk s alkotmányos önállásunk megszagatott levelét.

Én hát, nemzetem kívánságainak igénytelen tolmácsa, nem követeltem mást, mint alkotmányos ministereket, kiknek felelősége megóvja királyainkat a hitszegéstől.

A második kívánság még kevésbé volt politicalai jogszerzemény a király ellenében. Belső javítás volt és semmi más. Igazság a nép iránt, az aristocrazia részéről, adósság lerovása, engesztelésül Isten előtt, őseink bűneiért. Ezzel a király csak nyert, mert hű népének erejét trónja támaszául megtízszerezé.

A harmadik kívánság a humanitás és testvéries érzés kívánata volt. Hozzánk az alkotmányos életben öregebb testvérhez illett szót emelni a velünk egy fejedelmet ismerő s velünk sokszoros viszonyokban kapcsolatos testvérnépekért, hozzánk, a szabadság híveihez illett *nemcsak* magunknak kívánni szabadságot, mi nem privilégiumokban büszkélkedni, de szabad nemzetek sorában szerényen, de szabadon vágytunk állani s ha e kívánságomban hazafi szempontból volt politica, legfőllebb csak az volt, hogy egy főn nem jól ül két korona, melynek egyike nem alkotmányos s két ellenkező irány egy szívben szintúgy nem fér meg, mint Istennek s ördögnek egy ember nem szolgálhat.

A király s családja megadák kívánataimat s a letett királyi eskü szentségére hivatkozva, ígérek teljesítésüket.

És én magamban gyöngé, de nemzetem bizalmával s az ausztriai, népek romlatlan sympathiájával erős, mondám a mindenfelül tornyosuló vészek között: „maradjon meg az Ausztriai-ház s legyen áldott Istentől, mert megtért az igaz útra s igazságos lett népei iránt.”

És megmaradott. Megmaradott akkor, midőn bármi volt volna is a népek sorábani kifejlődés, de őt magát, az elvénhedett gyámmoltalan dynastiát, ellenkező szavamra elfújta volna a fergeteg, mint elfújja a szél a magtalan polyvának könnyű porát.

És én nemcsak megmarasztani őt, de sőt kezébe adám egy dicsőén hosszú jövendő sorsát, kulcsát a hatalomnak, mely 32 millió ember hű szeretetén alapodhaték dönthetlenül; kezébe adám hős nemzetem ragaszkodását, mely maga meg tudta volna őt tartani egy ellenséges világ ellen; kezébe adám a magasztos rendeltetést, melynél nemesebb embernek nem juthatott, hogy dönthetlen évek fala legyen a szabadságnak, civilisatióknak és haladásnak az ó Európát fenyegető kozákuralom ellenében.

És hogy mindez teljesedjék, csak egy csekélység vala szükséges, egy csekélység, melyet ennyi jótétemény, ennyi dicsőség kilátása mellett az útonálló rablóban is feltaláltunk volna; csak a Habsburg-ház tagjaiban híjában keresénk. Csak azon csekélység kellett: hogy *hitszegők ne legyenek*.

De az Ausztriai-ház nem tud nem lenni hitszegő. Amely napon a magyar nemzet mérsékelt kívánatait aláírta s azoknak megtartására Isten és a nemzet előtt királyi szavára ünnepélyes fogadást tőn; azon napon palotája rejtekeiben már megállapítá volt a legundokabb összeesküvést, mint fogja megtörni a királyi szót, mint fogja vérrel, tűzzel, lazításokkal elárasztani s ezer szenvedéseken keresztül anarchiába süllyesztani Magyarországot, míg nem az elsorvasztott, kimerített nemzetet fegyveres kézzel kitörülne az élő nemzetek sorából s alkotna a szuronyok élén 16 nemzetből egy álombirodalmat, melynek orosz mintára s ha kell orosz fegyverekkel összehalmozandó szolgasági egységében vélte feltalálhatni despoticus vágyai jövendőjét.

Soha egy nemzet ellen nem merítettek ki a pokolnak annyi mesterségei, mint mi ellenünk magyarok ellen; megtámadó forradalmat nem is álmodva, megtámadtatást nem is gyanítva, soha nemzet önvédelmére készületlenebb a veszély által meglepettebb nem vala, mint mi valánk, elannyira, hogy a hitszegő Habsburgok, könnyű győzelem előérzetében, kéjelegve nem vonakodnának mihamar Isten és a civilisait világ előtt, minden szeméremből kivetkőzve, tartózkodás nélkül kiszórni pokoli terveiket s szuronyaik minden hatalmával az általuk előre felizgatott rablók, gyújtogatok s nemzetiségi antipathiákkal mesterségesen felzaklatott pártütők részére állani.

E vészes perczekben, midőn sokan az erősebbek közül is meghajlani készültek az enyészet csapásai alatt, én azoknak sorába állottam, kik önvédelemre kiálták a nemzetet, s midőn az igazságos Istenbe bízva, átkot mondók azokra, kik elhagynák a szegény hazát s gyáván meghajolva az istentelen erőszak előtt, szolgaság iránt készek volnának vásárlani bectelen nyomorúságot, és fegyverre az önvédelem élethalál harczára kiáltám népemet, nem vak elbizakodottsággal cselekvém, nem a kétségbeesés indulatának engedek, mert ez hibás ösztön nemzetek sorsának intézésében; hanem számba vettem nemzetem erejét, s az enyészet szélén jós lélekkel győzelmet mertem ígérni, ha Magyarhon önmagához hű leszen s keblét megedzi az erős akarat szent tüzével.

Az erős akarat előidőzésében is tápünk három vala:

Egyik, mindenek előtt, Istenbe vetett erős bizalom, kinek útjai gyakran megfoghatatlanok, de ki az igaz ügyet elveszni *nem* hagyhatja, ha annak győzelmére magukat méltóknak mutatjuk.

Másik a szabadságnak s hazaszeretetnek szent érzelve, mely a törpét óriássá növeli s az erősnek erejét megtízszerezi.

Harmadik a ti példátok volt amerikaiak! Ti választott népe a szabadság szent Istenének!

És népem, e vallásos Istenfélő nép, népem, kinek keblében mindenlhatóan rezg a hazaszeretet indulata, e nép magasztos példátok buzdító hatását ihletett lélekkel szívta magába.

Amerikai szabad polgárok! históriátok volt a vezércsillag, melynek fényéből meríténk önbizalmat és elhatározásit csüggesztő kísértetek napjaiban.

Vegyétek nemzetem nevében hálaadó gyanánt eme nyilatkozatot.

De engedjétek egyszersmind nemzetem számára az önértetet, hogy ha ti méltók vagytok Isten által kiválasztva lenni példa gyanánt arra, mint kell megérdemelni, mint kell megszerezni a szabadságot s mint kell használni a megszerzettet, a magyar nemzet gyengébb bár és kevésbé szerencsés, de nem (méltatlan arra, a vén Európa korhadt viszonyai közt, hogy követőtök legyen s a magyar hármás halom kettős keresztjében tükrözzenek dicső lobogók csillagai.

És felvettük a keztyűt, melyet az önkény kevélyen élönkbe dobott. És elkövetkeztek a szent harcnak véres napjai. Példátok ihlető hatására felállott a nép és támadtanak semmiből semmivel a kemény harczhoz szükséges eszközök, mint fűszál a tavaszi eső után, s ha ellenségeinkhez képest számban még is gyengébbek; ha régi készültségünkhöz képest fegyveres kezünk kurtább vala; a magyar nép hős fiaai számunk hiányát elszánt vitézséggel pótolák s fegyverük rövidségét megtoldák egy lépéssel.

A világ tudja miként harczolt a magyar. Nékem, ki nemzetem parancsának hódolva szerényen, igény nélkül, de híven e nehéz, de dicsőséges korszak kormányrúdján állottam, tiszteimhez nem illik magasztalgatni, miként vívta a magyar az önvédelem szabadságharcát. Elég említenem, hogy bár minden nap világsabbá vált, miként a magyar harczban az európai szárazföld szabadságának ütere ver; harcunkban mégis mindvégiglen egyedül állánk; de bár egyedül, bár boldogtalan szomszédsági helyzetünk miatt a világtól s minden segédforrástól elzárva, most egy éve mégis porban hevert igazságos fegyverünk előtt a zsarnok Habsburg-ház büszke hatalma, s csak azon vezérnek, ki később hazámat gyalázatosan elárulá rendeletem ellenérei hanyagsága akadályoztatta meg, hogy Bécs császári palotájában, Ausztria népeinek felszabadításával s azon kötéssel, melyet ez esemény Németország sorsára gyakorlandott, nem pecsételte meg a magyar nemzet a hitszegő Habsburg-ház végbukását. De bár a már készülő árulás megmenté akkora a végbukástól, 1849-ki martiusban anynyira megaláztuk őt, hogy igazságos lenni akkor sem tudva, csak az által vala képes magán pillanatnyilag segíteni, hogy az orosz autocrata lábaihoz borulna segítségért.

Ő, ki azt reméli, hogy kevély fenyegetéseitől megfélemlelve, a magyar nemzet a szolgaságot a halálnak elibe teszi, zsarnok vágyaiban megcsalatkozva oda jutott, hogy csak gyávához illő választással ő maga választana szolgaság bérén egy kis ephemer tengő életet.

Pedig nemcsak fegyverre, nemcsak nemtelen bujtotatással küzdött ellenünk, küzdött a rágalomnak minden eszközeivel. Semmit sem hagyott kísérletlenül, hogy a közvélemény nagy ítélőszéke előtt ügyét igaznak hazudja s azon hatalmas erőt, mely az igazság érzetében fekszik, a világnak és saját nemzetünk gyengébbeinek keblében megingassa.

Éjszak-America szabad polgárai! ti e rágalmak ellenében nemzetem iránti osztatlan rokonszenveteket vetettétek mérlegbe.

És mi, ahová okaink előadásával nem juthatánk, elmondánk, hogy egy oly nemzet, minő ti vagytok, csak szent és igaz ügyet pártolhat és é meggyőződés alapján nemes kebletek sympathiája segíté feltartani az ügyünk igazsága iránti hitet s vele az Isten segítségébeni bizalmat.

Óhí hogy Isten nem titeket adott szomszédainkul, most az Óvilág szabad volna s nem kellene egy újabb kikerülhetetlen világforradalom rázkódtatásának elibe néznie.

Azonban Isten megválasztá a czélt s meg fogja választani az eszközöket; és ítélete teljesezni fog.

Ti nagy és szabad nép! fogadjátok nemzetem köszönetét a nemes rokonszenvért, melylyel nehéz küzdelmeinknek erkölcsi istápot nyújtottatok.

De amint eladá magát az Ausztriai-ház az éjszaki autocrata szolgájává, az orosz invasion rémje lebegett, győzelmeiben kissé megf áradott, de sem ki nem merült, sem el nem csüggedt nemzetünk fellett.

Ezen invasió annyira sértett minden népjogot, oly kiáltó ellentétben volt nemcsak a rendnek, civilisationnak, humanitásnak, de még azon eszmének is érdekeivel, mit a diplomatia Európa egyensúlyának nevez, miként lehetetlen volt hinnem, hogy a nyugot-európai hatalmak ezen invasiót megengedhessék, vagy legalább meg ne kísértsék közbeszólásukkal egy oly békét előidézni, mely, hamar mireánk nem akarták tekinteni, – legalább Ausztriát megóvná attól, hogy az orosz terjeszkedés elleni védfal helyett annak szolgálai segédjévé süllyedjen.

Mi becsületes békének a lehetőség végső pontjáig barátai valánk. A kiegyenlítést többször megkísértettük. Az európai alkotmányos hatalmakat közbenjárásra felkértük. Ezek megnehallgatták kérésünket. A kevély Habsburgok pedig dölyfös elbizakodottságukban, felejtve, hogy ők s nem mi valánk a hit-szegő pártütők, minden közelítésünket azzal utasíták vissza, hogy rebellesekkel nem alkuszunk, sőt követeinket fogságra vetek s közöllük legnemesebb férfaink egyikét később gyáván, istentelenül legyilkolták. S még is nem sieténk vissza romlatlanul szét-tépni a kapcsolatot, 10 hónapon át vívtuk s vívtuk győzelmesen a védelem harcát s csak miután a becsületes békének minden kísérte meghiúsult, miután Ferencz József, ki nekünk királyunk soha sem volt, martius 4-dikei manifestumában ki merte mondani a káromlást, hogy Magyarország ne legyen többé.

miután az orosz invázió bizonyos volt s annak diplomaticai megakadályozásához semmi remény, miután láttuk, hogy vagy küzdenünk kell életrehalálra, vagy kitörültetni a nemzetek sorából, miután az Ausztriai-ház tömérdek istentelenségeivel s idegen zsarnok hatalomnak reánk hozásával, kiszaggatá a magyar nép Kebléből az irántai pietás minden gyökerét, csak ekkor, ennyi türelem után határozta el magát a nemzet a kikerülhetetlen élet-halál harcának méltó jutalmául függetlenségünket kitűzni; csak ekkor monda el a nemzetgyűlés s hangoztatta végig az országon minden hű ajak: *Ferencz József, te szakáltalan gyermek-Néró azt mered mondani, nincs Magyarország többé, mi pedig, a nemzet azt mondjuk: vagyunk, de te s hitszegő házad nem vagy s nem lesztek többé magyar király! legyetek örökre számkivetve, hitszegő honárulók!!*

De mi nemcsak hajlandók valánk, amíg becsülettel lehetünk a békés kiegyenlítésre, hanem egyszersmind gondosan igyekeznék mindent eltávoztatni, ami az orosz czárnak régkeresett ürügyöt szolgáltatathatna belügyeinkbe avatkozni.

A magyar nemzet Istennek legszebb ajándéka gyanánt szeretete a szabadságot, de szerény helyzetében soha sem álmodott arról, hogy a szabadság nevében keresztes háborút indítson a királyok ellen.

A magyar föld nem volt azon propagandáknak műhelye, melyektől az óvilág despotái annyira borzadnak. A magyar föld nem volt titkos társaságok conspiratioinak belső reformjaiban, a socialisták, communisták s azon mások theoriáival, kiket a hatalmasok anarchistáknak szeretnek nevezni. Igazságos akart s tudott a nép iránt lenni, nyelv- s valláskülönbség nélkül, de a szabadságra oly annyira méltó nép elég nagylelkű volt az időnek is hagyni fel valamit s megelégeni a fokozatos kifejlődést. Nálunk semmi sem ment erőszakos rázkódtatással, nem volt tapodva semmi méltányos érdek s kímélve voltak még az eredőtökben bár igazságtalan, de századok históriai boltozatának fedezete alatt alakult viszonyok is; a magyar nép senkit, még az aristokrátiát sem akarta erőszakosan eltiporni, készebb volt áldozatokat hozni, mintsem az atyáknak bűneit az ártatlan utódokban s kevés élőknek gonoszságát tömegek nyomorúságával büntetni. Nálunk nem volt az anarchiának semmi eleme. Legvéresebb harcaink közepette hazámban nagyobb volt a rend, nagyobb a személy- és vagyonbeli biztosság, mint aminővel a „rendcsináló” Ausztria még e perczen is dicsekedhetik. Ahonnan egy pár hétre elvonult a harczok fergetege, bár még a kormány ki nem terjeszthető odáig figyelmét, mégis a romlatlan nép erkölcsi érzetének ösztön-szerűsége, nagyobb rendet s bátor létet idézett elő, mint ahol ezek felett a politikának ezernyi légiói örködnek. Mi védtük magunkat a megtámadás ellen, nyíltan, nemzeti közakarattal, de nem támadtunk senkit meg s titkos czélzatok nemzetünk nyílt szívéből távol maradtak. – A ti nagy Washingtonok példáját követve, a

becsületes jogszerűséget vallottuk politicának s tiszteletben tartánk a népjogot túlságosan is. Orosz és osztrák hadmunkálati pesisul használta ellenünk Oláh-ország földét s az önérdekét Vagifem értő, vagy védeni nem merő török kormány hallgatagul türte a népjogsértést, mely őt magát is oly mélyen lealázza, mint gyengeségét eliarulá; mi ismételve kilöktük orosz és osztrákot az oláh határon túl s győztes seregeinknek csak haladni kellett volna, hogy az aldunai tartományok felálljanak az orosz ellen s neki saját birodalmába játszuk át a háborút; de szent volt előttünk a népek joga s győztes seregeinkkel Oláh-ország határánál megállapodánk. A fegyvereink által lealázott Ausztria minden erejét ellenünk gyűjté össze s Galíciát csaknem egészen fedezetlenül hagyá; győztes seregeink egy kis részének Lengyel-földre küldése általános felkelést idézhetett elé, a bosszú alkalmára oly méltán leső, szintoly hős, mint szerencsétlen lengyel nemzetnél s az orosz birodalmat magát lángba boríthatá; de mi nemzetek vérével játszani bűnnek tartánk; és megfékezek sympathiánkat szerencsétlen szomszédaink iránt, nehogy ürügyöt nyújtsunk az oroszoknak azt mondani, hogy fegyverbe kell ellenünk szállania, mert saját birodalmát zavarjuk fel. – Óh! ők, a képmutatók nagyon éreztek az ürügynek szükségét s azért kényszerített szabadságharcunkat magyar-lengyel revolutionnak nevezték, holott a seregeink közt harcoló lengyelek száma 4000-nél többre sohasem ment.

Nem volt-e okunk megvárni az európai diplomatiától, hogy ily körülmények között, vagy békét csináljanak közöttünk, vagy legalább az orosz inváziót meg ne engedjék? Hiszen azt hirdeté e diplomatia, hogy bennünket sajnál, öröködésünket becsüli s Ausztriát „kárhoztatja ellenünk lépéseiért, – de nem segített rajtunk, mert egy erős Ausztriára minden bűnei mellett is Európának az orosz ellen szüksége van! Nem volt-e napfénynél világosabb, hogy az orosz, ha megmenti Ausztriát, nem maga ellen, ha aem a maga számára mentendi meg! s nem volt-e világos, hogy azon Ausztria, mely csak a magyar nemzet segédereje által lehetett volna erőssé az orosz ellen, azon perczben, mélyben orosz fegyverekkel gyilkolja le Magyarországot, nem lesz önálló hatalom többé, hanem az orosz czár előserege? És mégis megengedték az orosz inváziót! E tény örökös bélyeg marad Európán.

De ilyen az elvénhedt világrész, úgy bántak ügyünk kérdésével, mint bánnak a törökkel, mindig azt hirdetik, hogy a Törökbirodalom fennállására az európai békének és egyensúlynak szüksége van, mondják: a töröknek határfalat kell képeznie a kozák uralom ellen! és flottáját az angol és franczia marinak mégis semmivé teszik, mely nekik nem árthatott volna, de igenis az oroszoknak a Fekete tengeren; elnézik mint szakaszt el az orosz egy tartományt a másik után a Törökbirodalomtól; mint teszi magát souverainné Moldva- és Oláh-országban, s mint ássa alá a török hatalom minden alapját, úgy hogy már ma is a török tisztviselők jobban függenek az utolsó orosz ágenstől, mint saját nagyvezérüktől.

Oh! ha mi magyarok csak egy parányi jelét kaptuk volna íb a morális támogatásnak, azon európai hatalmak részéről, kiket még almaikban is zavar a kozák uralomtóli félelem, hacsak egy angol, vagy francia ügynök jelent volna meg tusaink közepette, hogy lássa a valóságot és saját ítéletével mérje meg a magyar nemzet életrealóságát s szabadságimádással párosult humanitását s rendszeretét, ha csak annyit néztek volna el, hogy egypár hajóteher fegyver úszhatott volna fel Widdintől Orsováig azon millió elhatározott bajnokok számára, kik híjában kiáltottak fegyverért! mi magyarok más védfalat képeznénk most Európának, mint melyet korhadt diplomatiájának mesterségei valaha kitalálhatnak.

Volt idő, midőn mi s lengyel szomszédaink mentettük meg a kereszténységet Európában! Az örökkévaló Istenre esküszöm, hogy most is csak mi menthetők meg Európát a kozák uralomtól!

Igenis elismerem én, hogy a magyar nemzet harcza eredeti köréből a fontosság magasabb arányaira emelkedett fel: a mi haiczunk a világszabadság harczává lön; de ez nem a mi büszkeségünk választása volt; ezt Európának önmaga érdekeihez hűtelen politicája kényszeríté reánk azáltal, hogy az orosz inváziót meg nem akadályozá.

Ki valánk választva a világszabadság martyrjaul; mi nem kerestük a fényes rendeltetést, de bár cg ész Európától elhagyatva alázatos készséggel fogadtuk el azt, midőn reánk méretett. – És bár nemzetem le van tiporva, bár jobbaink vagy elvérzettek a zsarnokok hóhérjainak kezei közt, vagy idegen földön bujdosnak hontalanul és én magam is a szabadságért küzdő magyarok kormányzója, távol Ázsiában, török rabságban írom e sorokat, mégis megjósolom itt fogságomból s az örökkévaló Isten hallja meg jóslatomat: „a magyar szabadság helyreállítása, nélkül nem lesz szabadság az európai continensen, s a Don melléki kozákok a leigázott Rhenus habjaiban itatandjaik lovaikat, – velünk magyarokkal lesznek csak szabadok Európa népei, csak velünk (magyarokkal van a kisebb nemzetiségeknek jövendőjük, nélkülünk nincs”.

És eküszöm arra is, hogy az egyesült osztrák-orosz erő soha sem volt volna képes megdönteni nemzetem hős erejét, ha nem talált volna árulóra azon emberben, ki becsületes emberhez híven, szakértelménél fogva a feledékenység porából kiemelek s a nép és hadsereg bizodalmban osztozva, seregeink élére állíték, kezébe adva a legszebb szerepek egyikét, melynek dicsőségére embernek felemelkedni Isten, engedi. Hogy ez ember a história egyik legmiagasztaltabb férfivá legyen, semmire sem vala (szüksége, mint-hogy becsületes ember legyen. Ő e helyett elárulta hazáját s átkozottá tette nevét a napok végeiglenü

Hadd ne szaggassam fel a, kínos emlékezetek vérző sebeit.

Elég legyen annyit említenem, hogy az arad-világosi átadás csak egy rég forralt árulásnak végjelenete volt. Azon árulásnak, melyet az átokterhes ember a győzelem felhasználásának elmu-

lasztásával, rendeleteim sikerének jól választott ürügyök alatti kijátszásával, a hadseregbeni polgárszellem aláásásával, e siker iránti önbizalom csökkentésével, s a sereg azon részének, melyre a katonai dictatorságra vágyó áruló nem egészen bízhatott, mesterseges nélkülözések és szenvedések általi elgyengítésével, már rég-olta előkészített.

Isten, – kinek bölcsessége örök, de útjai megfoghatatlanok, megengedné, hogy sikerüljön az árulás! Híjában hulltanak el legjobbaink a hosszú harcz alatt, híjában vala hős nemzetem minden erőködőse; híjában küldé ájtatos érzéssel az elvénhedt apa egyetlen fiát, öregsége egyedüli gyámolát, az ara vőlegényét, az ifjú hölgy imádott férjét meghalni a hazáért; híjában vonult minden érdek háttérbe, előtted, magasztos honszeretet, híjában lebegett fel az egekhez egy szenvedő nemzet imádsága, híjában kísérte erőködéseinket jókívánataival a szabadságnak minden barátja; híjában remélt a szenvedő népek geniusa: hazám a világ-szabadság martyrjává lön; a nemzetem felett hóhérok uralkodnak; el mondák felette az istenkáromló szót, hogy ő a szabadságnak választott nemzete, „a czár lábánál fetreng”, s honom levegőjét a hit, remény és szeretet hálaadó imája helyett a kétségbe-esés átkának tompa moraja tölti be.

És én, kit nemzetem vezérévé választott, hontalan vagyok kilökvé egy más világrészbe, hol az európai politika, a török vendégszeretet számomra s társaim számára török fogsággá változtatta. Vonszolom az élet kínos köteleességét, kisdéd gyermekeim hazám hóhérijának kezei közt rabsággal kezdve éltök reggelét; magam – de nem, nem hozzám illik a gyáva panasz; én polgár vagyok, s nem szabad mondanom, hogy irigylem a holtakat.

Ki mondhatja, hogy ő a legszerencsétlenebb? Broussábam vagyok, hol egykor a nagy Hannibál számkivettetve élt, hontalan, mint én, de érdemekben gazdag hazája iránt, míg, én csak hűsrege, érdemekre nem hivatkozhatom; mégis őt hazájának hálátlansága kísérte számkivetésbe; engem népemnek bánatos szeretete kísért. Hálát adok tenéked Istenem, hogy méltónak tartasz szenvednem a hazáért, önts ki fejemre minden kínokat, de fogadd el azokat engesztelő áldozatul népemért.

És te, magyar nép, ne ess kétségbe! Túrj, bízzál, reménylj; s várd el napodat! ha mindenki elfelejtett volna is, az igazságos Isten nem felejtett el. Az ő könyvébe feljegyeztettek szenvedésed; az ő mérlegében megszámláltattak könnyeid; ő ki legnemesebb fiaid martyr vérével öntözte meg földedet, megfogja e vérözönt termékenyíteni, az áldozatok, mik érted naponta hullanak, mint a sírom zöldelő cyprus, feltámadásod jelképe, – ellened népek támadnak fel, kiket hóhéraid hazug csábításokkal elámítottak, hogy ne látnák, miként nem uralomra, hanem velők közös szabadságra vágsz, hogy ne látnád miként hú testvérük vagy, ki értök is küzd ez értük is vérzel. Isten pillanatnyi győzelmet engedett hóhéraidnak, hogy gonoszásaik által lehulljon a megcsala-

toit népek szemeiről a vakság hályoga; szenvedéseidből fog megtestesülni a kisebb népek foederatiójának eszméje; az eszme, melyet én hirdetek, mint a nemzetiségek egyedüli biztosítóját s a népek szabadságának zálogát; ezen megtestesült eszme előti porba fog hullani a kevély despotáknak hatalma, s te szabad népeknek szabad testvére, nagy! dicső! független leszesz!

Azt gondoláin, számomra nincsen e földön vigasztalás, s ím, a kegyelemnek Istene megszabadítá nőmet s megengedő, hogy ezer veszélyen keresztül hozzám jusson a számkivetés távol földére; ő, ki mint a kergetett nemes vad, saját hazájában öt hónapon át egy perczig sem hajthatá le nyugalomra keserves fejét, kinek fejére, egy szende nőnek fejére, ama szakálltalan bécsi Néro hóhérjai nem szégyenlettek jutalmat tenni s kit Isten mégis megsegített a számára már elkészült koporsót üresen hagyni, úgy jelent meg közöttünk szegény bujdosók közt, mint Noénak a szivárvány, meghozva hírét a magyar nép imádásra méltó lelkületének, meghozva hírét annak, hogy Magyarhon sokat rágalmazott kormányzójának *neje, két birodalmi hóhérjai által üldözött*, ép azoknál talált oltalmat, s legszívesebb baráti pártfogást, kik kevéssel ezelőtt dühösen fegyverben álltak ellenünk.

Igenis, téged éh magyar nép, Istenen kívül még mások sem felejtettek el, míg a világ sympathiáját rendszerint a sikerhez köti, s tapsolni csak győztesnek szokott, ügyedet épen szenvedéseidben karolta fel az emberiség közvéleménye, s a, sympathia, mely bukásod felett két világrész kebelét keresztül rezgé az átok moraja, mely hóhéraid iránt népek millióinak ajkain lebeg, mint feletted előtt zúzó szél, akként hirdeti Isten ítéletének közelségét.

És minden népek között ép azon nép – fajnak, mely, szintoly hatalmas, mint szabad és dicső – az angol nép fajnak nyílt érzelmeiben nyilatkozik Istennek eme közelgő ítélete. Míg ó Angliában a nemzet legnemesebb fiai milliók helyeslő szavától kísérvé hangoztatják a nemes részvétet felénk, s a kárhoztatást hóhérainkra, a most túl az, Óceánon a szabadságnak s emberi nagyságnak választott földén Éjszak-America Egyesült Statusaiban egy roppant menydörgésbe összeolvadva nyilatkozik a mindenható népnek s e nagy és szabad nép szabad kormányának ügyünk és szenvedéseink magasztos részvéte.

Azon férfiú, ki e nagy és szabad nemzet bizalma a világ legdicsőbb polczára emelt, a nép választottainak számot adva egy éves sáfarkodásáról, nemes kötelességének vélte bukásunk után is hivatalos bizonyoságot tenni az amerikai nép általános érzelmeiről, mellyel ügyünket s szenvedéseinket kíséri, és bevallani miként készen állott az éjszakamerikai szabad Statusok nevében elsőül üdvözleni a független nemzeteik sorában Magyarországot.

E nagy és szabad nemzet legnemesb fiai, a nemzet törvényszerű tanácsában Összegyülekezve, hogy örködjének érdekei, dicsősége s becsülete felett, az új világnak eme Popitiussai bosszankodó kebellet ütök fel a gyalázat, becstelenség és utálat bélyegét,

hazánk hóhéraira, bosszankodó kebellet lökik el maguktól a nemzetüktől a Habsburgokkai diplomaticus érintkezés szennyét, az elbizakodott despotáikat a felbosszantott emberiség ítélőszéke elébe idézik, füleikbe mennydörgik, hogy bírások leszen az egész világ; s e kérlelhetetlen bíró méltó tolmácsai kimondják az ítéletet, hogy orosz és osztrák, hazánk irányában igazságtalansággal, zsarnoksággal és barbarizm vissai bélyegeztették, melyeik miatt igazságosan megérdemlik, az egész emberi nem kárhoztatását, míg, a magyar nép, a világ rokonszenvére lön érdemessé.

Hazánkfiái, kik szerencsésebbek, mint én, e szabad világrész partjait érinthették, nép és kormány által osztatlan nagylelkűséggel, sőt testvérekül fogadtatnak s míg a despoták fejére a kárhoztatás ítélete dörög, ők, az igénytelen száműzöttek, szerencsétlenségekben felmagasztaltatnak s osztályosaivá fogadva az amerikai szabadságnak, mely korának fényénél becsesebb, illetődött szívvel látják, miként terjeszti ki e nagy nemzet pártfogó figyelmét minden magyarra, kit hazájának szerencsétlen sorsa idegen földön bujdosóvá tön.

Egy ily nemzetnek ily körülmények közü manifestation a, mely Angliának rokon érzelmeivel összevág, nem pusztá sóhaj, melyet a szellő elrepít; ez már magában tett, vagy legalább nagy-szerű tettek csirája.

Mi nagy áldása Istennek a szabadság, mely egész népeket ily érzelmekre magasztal!

Éjszak-Amerika szabad polgárai! példátok lelkesíté nemes tettekre nemzetemet, helyesléstök gyámolítá keblében az önbizalmat, szerencsétlenségünkben nemes részvetők vigasztal s reménysugárt nyújtva jobb jövődőre, erőt ad össze nem roskadni a reánk m ért keservek súlya alatt; s fenntartani magunkat azon napnak számára, melyen valósulni fog hitünk a tiáltalatok s angol testvéreitek által feltartott hit: *hogy Magyarország még nem veszett el.* – Fogadjátok nemeslelkűségtökért tőlem nemzetem nevében a legmélyebb hála s legfőbb tisztelet adóját.

Igen is, én hiszek az isteni gondviselésben, hogy Magyarország még nem veszett el. Éjszak-America életbölcse népe okszerű tapintattal mérve a körülményeket, nem ok nélkül nyilatkozik így mellettünk, letiprott, de meg nem tört magyarok mellett. A hangulat, melyen az irántunki részvét érzelme szól, nem a temetkezést kísérő gyászének, hanem a közlő ítélet trombitájának előrezgése.

Ki nem látná, hogy Ausztria éppen győzelme által gyilkolta meg magát.

El van árulva erőtlensége.

El van osztatva a hit, mely azt tartá, hogy a korhadtt épületre Európának szüksége van.

Ki van tárva, hogy ő az emberiségnek többé kárára nem, csak javára lehet

Elenyészett képzelte hatalmának varázsa. Mindenki látja, hogy ezen természetellenes összeférczelés a hazugságnak buborék-műve, mely többé senkit el nem ámíthat.

Népei között nincs egy sem, amely nem utálná, mint kell, hogy utáljuk a gyáva bűnt.

Hatalmában nincs egyetlenegy morális alap.

Kevély eszméi, miket birodalma egységéről álmódott s melyért semmi bűntől vissza nem borzadt, gyakorlatban egytébolyodott örjögésének mutatkoznak és saját kezei közt gúnnyá, nevetségessé váltanak:

Nem tiszteli senki, nem szereti senki s ha majd megbukik, egy részvétkönny sem hulland érette, el fog enyészni siratatlanul.

Elenyészik pedig. Amely perczben orosz segítségre nem támaszkodand, külső lökés nélkül is összerogyand.

Az első ágyúlövésre, mely egy angol, vagy franczia hajóról összerablott birodalmának partjai felé megdördül, összeroskandand, mint Jerikó falai a trombita szavára összeroskadtak.

És ő hóhérpallossal gondolja a fátumot megkérlelhetni. – Kába! istentelen!!!

Az orosz pedig meddig nyújtand neki segítséget? meddig túrendi a népek Istene, hogy a czár Isten szent nevében menjen kérkedni a missióval, hogy ő hivatva van ostora lenni a szabadságszerető népeknek?

Ő, a nyomorult halandó, ki Isten előtt annyi, mint utolsó koldus, a szent Isten nevében pokoli missióval kémkedik.

Az ő élete s birodalmának ily létele maga egy előhadmenet az emberi nem jogai s a népek existenciája ellen.

Meddig túrendi még ezt a világ!

Sokáig nem!

A magyar nemzet pedig – szabad kérdés nélkül mondanom – nemcsak önerejének ismeretére jutott, de egyszersmind kivívta magánaik a civilisait világban azon hitet, hogy méltó az életre; vérevel vívta ki magának azon állást, melyről jogszerűen mondhatja el, hogy nemzeti élete szükséges Európa népeinek szabadságához.

Nem – nem! Magyarország nem vészett el. De megnehezdedtek felette a kísértetek napjai, hit, önbizalom és azon óvatosság nélkül, mely *„késülve várni tud, míg az óra üt”*, elveszhetne. – Amerikaiak! Nemes részvéttetek segíti keblében feltartani a hitet s az önbizalmat. Legyenek megáldottak a szabadság Istenének nevében.

Ti az emberiség ítélőszéke élébe idéztétek hazám hóhérait. En ez ítélőszék elsőszülött tagját tisztelve bennetek, elitekbe viszem nemzetem szenvedéseinek panaszát.

Elöttetek lépek fel ünnepélyes tiltakozással minden erőszak ellen, melyel hazámat illetni merik zsarnokok.

Elöttetek hívom fel a világ emlékezetébe, hogy miután a Habsburg-ház Magyarországot fegyverrel megtámadva s idegen seregeket is nyakára hozva, 1849-diki martius 4-dikei manifestu-

mával maga örökre lerontotta azon alapot, melyen a magyar nemzettől kapcsolata nyugodott; – Magyarországnak más alaptörvénye nincs, mint a nemzet függetlenségi nyilatkozata; melyet nemzetgyűlésen összesereglett képviselői 1849-diki április 14-dikén közakarattal elhatároztak s mit az egész nemzet ünnepélyesen elfogadott s vérével, győzelmeivel és szenvedéseivel megpecsételt.

Előttetek mondom el ünnepélyes tiltakozással, hogy minden, mi a függetlenségi nyilatkozattal, Magyarország s a hozzátartozó országok és tartományok egyetlen alaptörvényével ellenkező történt, vagy történik, akár egyesektől, akár testületeiktől eredjen, örökre jogtalan s Isten és ember törvénye előtt érvénytelen.

Előttetek mondom el ünnepélyesen, hogy azon vád, mellyel a Magyarországot lakó szerbeknek, oláhoknak, szlávoknak s németeknek egy része ellenünk felizgattatott, mintha a magyar faj igazságtalan volt volna, a hazát együtt lakó másajkú népek felett; egy istentelen rágalom, mellyel a semmi gonoszszágtól vissza nem borzadó Habsburg-ház megoszlatni törekedett a nemzet összes erejét, hogy a népeket egymás által legyőzve – miként most térszen, – mindnyáját rabigába hajthassa.

Nem titkolom én, hogy a múlt időkben hazám e népeinek sok joguk volt panaszkodni.

Csak a horvátoknak sohasem volt. – Ők a fél milliónyi nép nemzetségekben külön arrondírozott territóriumon s provinciális nemzetgyűlés által biztosítva, több joggal bírtak, mint mi magyarok. A közadónak csak fél terhét viselték s Magyarországon minden jogoknak egyenlő részesei voltak, míg a magyar protestánsok vallásuk miatt a föld bírhatási jogból is ki voltak rekesztve Horvátországban.

De a többi népfajoknak igenis volt okuk panaszkodni, sok sérelmük közös volt a magyar néppel, mert hiszen ez is a szolgaság jármát velök egyenlően viselé. Be voltak különös sérelmeik is. Azonban mindez a múlt időnek s részben az ausztriai kormányrendszernek bűne volt, mely a Slavon-, Szerb-, Oláh-határ-örvidéket egészen katonai német lábra kényszeríté; de amely perczben népünk szabaddá s political jogok részesévé lön, azon perczben igazságosságossá is lön s minden viszonyokat a szabadság, s tökéletes jogegyenlőség alapjára fektetett.

És ők mégis Ausztria pokoli suggallataitól elvakítva ép akkor lázadtak fel.

A szolgaságot túrték századakon át, a szabadság ellen fegyvert fogtak. Bocsásd meg uram nekik, mert nem tudták mit cselekszenek.

Íme, dicső hazátokban, amercaiak, különféle nyelvű népfaj lakozik, – ki nevezi azt közöttetek elnyomásnak, hogy congressustokban angol nyelven intézik képviselőiteket, senatorjaitok hazátok közügyeit s szabadon választott kormánytok szint azon nyelven kormányoz?

Épen csak ennyit, sőt ennél kevesebbet kívánt Magyarországon a magyar faj; a különbség csak az, hogy Americában ezt nem

kellett törvény által kimondani, mert a dolgok: természete önként magával hozta azt, Magyarországon törvényre való szükség, mert a középkor átokmaradványa gyanánt maradt reánk a holt latin nyelvnek uralma, melyet papi s világi aristocraiták ereklével gyanánt őriztetett, utánozva a hajdankor mesés despotáját, ki magas tornyokra apró betűkkel írta a törvényeket, hogy a nép ne ismerje azokat s ne ismerjen bennök saját jogaira.

Magam valék az, ki tanácslám népemnek, hogy ha szabad akar lenni, legyen mindenek felett igazságos s jövődjét nem fajuralomban, hanem jogegyenlőségben keresse.

És a magyar nép hő kebelével fogadta tanácsomat, országos léteinek alapjául tette le a maximát, hogy országszerte egyenlő legyen a jog, egyenlő a szabadság, egyenlő a statusoknak minden jótéteménye vallás- és nyelvkülönbség nélkül; s e maxima következtében minden népségnek, minden nemzetiségnek szabad fejlődése törvény által biztosított.

Évégre minden egyházban és iskolában nemcsak bármely nyelvnek szabad használatát garantíroztuk, hanem egyszersmind minden nemzetiség kiképzéséhez, civilizációjához, fejlődéséhez a státus részéről egyenlő oltalmat, egyenlő segítséget biztosítottunk. Maximánk vala: vagy ne legyen a statusnak gondja egy vallásra, egy nemzetiségre sem, s adja azt át avatkozás nélkül a társas élet szabadságának, vagy mindenkire egyenlő gondja legyen. A polgári közéletben minden községnek municipiális élete a többség nemzetiségének s nyelvének alapjára lőn fektetve; a megyei (departamentális) közéletben, mely némileg (a souverainitás) kivételével, az Éjszak-Amerikai Egyesült Statusok közéletéhez hasonlít, minden nyelvnek szabad használata biztosított; az esküdszékek, minden nyelv használatát a bíróságok előtt s a korlátlan folyamodási jog a közigazgatásban, garantírozták, s a törvényeknek minden nyelven kiadása, a kormány rendeleteinek hasonló módon közzététele, s egyes határozatoknak azon nyelven kiadása, melyen a folyamodás történt, minden nemzetiségek egyenlőségét sanctionálták; szóval semmi sem mulasztott el, ami, vagy területi eldarabolást s az ország testétől elszakítást nem foglalt magában: vagy a magyart, avagy bármely más népfajt egy másiknak szolgájává nem teendett.

E kettőt megadni éppen annyit tett volna, mint amit Ausztria akart; – ő most behozta ezt orosz fegyverek segítségével, s talán a népek nemzetiségének érdekében? Nem, – a közös szolgaság érdekében, Magyarországot szétdarabolta; a magyar nemzetet alárendelte; s felemelkedett általa vagy egy nép vagy egy nemzetiség? nem, mindnyájan egyenlők lettek a szolgaságban; a nemzetiséget nem ismerő kard hatalom, vagy burocracia nyomorult rabjai.

Midőn hangosan követelék ellenünk a nemzetiségi jogokat, nyílt homlokkal kérdezők, mi hát az, ami még hátra van s mit az országnak elenyésztetése nélkül meglehet adni? s a jobbak

nem tudtak felelni kérdésünkre, az indultnak emberei pedig territoriális dismembratiót emlegettek. A szerbek Bácsot és Bánátot külön szerb tartománnyá, az oláhok Erdélyt Oláhországgá elkülönözni követelték; s az elsők meg neon fontolták, hogy Magyarországon a szerbeknek nincsen külön országa, s Bácsban és Bánátban oláh, német s magyar is lakik, kiket a legkisebb számú szerbeknek alárendelni a szabadság eszméje nem engedi, mint szintúgy Erdélyben magyar, székely és szász is lakik.

Ki vádolhatna, hogy a magyart más nemzetek urává tenni nem akarva, szolgáljává tenni sem akarók? Ki vádolhatna, hogy különböző nyelvű népek keverve lakván Magyarhon földét, s azért a közhatóságnak nyelvek szerinti felosztását képtelenségnek tapasztalva, országunk létezését nem fajjalomra, hanem közszabadságra s jogegyenlőségre feltevők?

Az egyetlen Horvátország volt, mely külön kikerekített terri-
toriummal bírt, s hányszor nem mondók, hogy ha velünk szövete-
kezésben akar maradni, szívesen nyújtjuk testvéri kezünket; ha
elválni akar, nem akadályozzuk elválását; de Magyarországot
akármilyen bázison szétdarabolgatni, s e szétdarabolással az elő sta-
tusok sorából kitöröltetni nem engedhetjük. Hiszen élet és sza-
badtságért küzdünk; hiszen Ausztria sem alkart egyebet, mint szét
darabolással és beolvasztással halálunkat!

Íme én is őszinte vallomást teszek előttetek America szabad
polgárai, hogy végeszmém a foederatio eszméje, mely egy unióba
forrassa össze a magyar s magyarral szomszéd kisebb népeket,
hogy ezen eszmében keressék a nemzetiségek biztosítékát a népek
függetlenségét, s önállását; és ígéretet teszek előttetek, hogy ha
van még valami határa a Magyarország határain belül vegyesen
lakó népfajok számára igazság szerint megadandó; csak ismerni
kell azt a magyarnak, hogy teljes készséggel megadja, mert ő nem
privilegiumokat, nem uralmat akar, hanem szabadságot.

Végezetül előttetek mondom el ünnepélyes tiltakozással, hogy
én a nemzet függetlenségi nyilatkozata által lóvén az ország kor-
mányozójává elválasztva, valameddig a nemzet, felmentve minden
erőszak alól, szabadon, szabad akarattal másképp nem határozand,
jogszerűleg én rajtam kívül senki más hazám kormányszata
körüli nem rendelkezhetik.

Ezt nem nagyravágyás, nem hiúság mondatja velem, hanem
a nemzet jogainak tisztelete. Hatalomra soha sem vágytam, s
mikint a koronák sem bírtak soha csábító fénnel reám, úgy éle-
tem végvágya sohasem volt más, mint az, hogy szabad hazám
szabad törvényeinek oltalma alatt mint magán polgár és szerény
földműves végezhessem életemet. De nemzetem a veszély napjai-
ban azt parancsolá, hogy mielőtt a magán élet boldogságába visz-
szatérhetnék, vezessem mint kormányzó a nemzetet a szabadulás
ösvényén. Sok érdemesnek, sok erősbnek adhatta volna bizalmát,
de hívebbnek nem; akadhatott volna másokra, kik erősbek mint
én, tán még dicsőségüket is találták volna abban, mit én csak

legkínosabb kötelesség naszámának tekintek; de népem. tán ép ezért szeretett, mert tudta, hogy én nem szerettem a hatalmat, mert tudta, hogy én nem csalom meg soha, tudta, hogy szabad-sága, – ha megszerzi – kezeim közt biztonságiban lesz,. De én erőm gyengeségét érezve, nyíltan megmondám a nemzetnek, hogy megmentését csak úgy ígérhetem, ha bizalmában pártokra nem oszlik s győzelem utánra halasztva a személyes érdekek s nagyra vágyások tusait, úgy fog állani mint egyetlen férfi és megjósolám, hogy ha megoszlik, elvész. A nemzet követé tanácsomat és egyet értett, s míg egyet értett, csudákat mívelt s győzhetetlen volt. Bukása azon napon kezdődött, amely napon pártokra kezdett őszlani. Én nem vizsgálám, ármányból ered-e ez, én magam legjobban érzem mindig, hogy a nagy feladathoz nálamnál erősb karok kívánatosak, s amint láttam, hogy vannak, kik másban bár nem több hűséget, de több tehetséget, vagy több szerencsét vélnek fellelni; az egységnek helyre állítására azon módhoz nyúltam, mely becsületes emberhez illik, ki nem arra vágyik, hogy övé legyen a dicsőség, hanem, hogy a haza szabad legyen, én magam adtam át vetélytársamnak a hatalmat, annyiban, amennyiben azt átadni hatalmamban állott, átadtam delegatio gyanánt, átadtam oly föltétel alatt, hogy azt a nemzet javára fordítsa, átadtam oly feltétel alatt, hogy annak mikénti gyakorlatáról nekem s általam a nemzetnek felelősséggel tartozzék.

Ő arra használta a delegált hatalmat, hogy elárulja hazáját s két nap alatt a nemzet megcsalatott hadseregét, átadja az ellenségnek.

Valamint ha árulása ily nagy mértékben nem sikerül vala, tisztemben állott volna tőle a delegált hatalmat visszavéve őt megbüntetni, úgy árulásának boldogtalan sikere őt a felelősségtől, engem kormányzói tisztemtől fel nem oldozhat, – s ahhoz ragaszkodni s vele nemzetem jogait, az igazságot világ előtt képviselni szintűgy jogom, mint kötelességem.

Ezen jog és kötelesség következtében ruházám fel követségi megbízással Újházy Lászlót, sárosi főispányt, s Komárom polgári kormányzóját, hogy Éjszak-Ámerica Egyesült Statusai szabad népénél, nekem s általam a magyar nemzetnek képviselője legyen, bízva, hogy ti nagy és szabad nép s dicső kormánytok, kik jogot és igazságot nem a siker szerint méritek, őt ilyennek ismerve és elismerve szenvedő nemzetemet nagylelkűségötök új jótéteményével vigasztaladjátok.

Legyen megáldott Istentől hazátok a napok végeiglen. Legyen megadva Istentől nektek a dicső rendeltetés, közleni az óvilág elnyomott népeivel az azon szabadság áldásait, melyek úgy boldogságtokat, mint dicsőségeteket képezik. Legyen példátok a polgári erény kútfeje, minden népeknél, hatalmatok büntető ostoc minden zsarnoknak, ótalom minden elnyomott népnek s szabad hazátok enyhítő asylum a szenvedőknek!